

Thomas
PIKETTY

Michael
SANDEL

IGUALTAT

Què significa i per què importa

edicions
62

Thomas Piketty
Michael J. Sandel

Igualtat

Què significa i per què
importa

Traducció d'Imma Estany

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *Equality. What It Means and Why It Matters*
© Michael J. Sandel i Thomas Piketty, 2025

*La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals
perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.
En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.
A Grup62 agrai'm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa
d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.
Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu
fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO
a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.
Queden expressament prohibits l'ús o la reproducció d'aquest llibre
o de qualsevol de les seves parts amb el propòsit d'entrenar o alimentar
sistemes o tecnologies d'intel·ligència artificial.*

Primera edició: abril del 2025

© de la traducció: Imma Estany, 2025

Amb la col·laboració del Departament de Cultura

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: B. 5.928-2025
ISBN: 978-84-297-8254-7

ÍNDEX

<i>Nota sobre el text</i>	9
1. Per què ens ha de preocupar la desigualtat?	11
2. Els diners haurien de ser menys importants?	19
3. Els límits morals dels mercats	29
4. Globalització i populisme	41
5. Meritocràcia	55
6. Sortejos: haurien de tenir algun paper en l'admissió a la universitat i en la tria parlamentària?	65
7. Impostos, solidaritat i comunitat	79
8. Fronteres, migració i canvi climàtic	89
9. El futur de l'esquerra: economia i identitat	107

PER QUÈ ENS HA DE PREOCUPAR LA DESIGUALTAT?

SANDEL:

Thomas, gràcies per acollir-nos a l'Escola d'Economia de París per tenir aquesta conversa sobre la igualtat. Una manera d'explorar el que significa la igualtat és començar preguntant-nos per què la desigualtat és important. Bé, la teva recerca ens ha revelat a tots clarament fins a quin punt les desigualtats en les rendes i la riquesa són flagrant. Comencem per aquestes desigualtats. Has posat de manifest que a Europa el 10 % més ric acumula més d'una tercera part de les rendes i més de la meitat de les propietats. I als Estats Units les desigualtats encara són més exagerades. Per a molts de nosaltres això és preocupant, però per què és un problema, exactament?

PIKETTY:

M'alegro molt que tinguem l'oportunitat de mantenir aquesta conversa.

En primer lloc, voldria subratllar que soc optimista pel que fa a la igualtat i la desigualtat. Ja ho vaig

exposar al meu últim llibre, *Una breu història de la igualtat*, en el qual insisteixo que, malgrat que avui dia hi ha una gran desigualtat a Europa, als Estats Units, a l'Índia i al Brasil —i arreu del món—, a llarg termini s'ha produït un moviment cap a més igualtat. D'on prové aquest moviment? L'explicació serà una manera de respondre la teva pregunta. Aquest moviment deriva de la mobilització social i d'una forta i enorme demanda política d'igualtat de drets en l'accés a allò que la gent percep com a béns fonamentals, entre els quals l'educació, la sanitat, i el dret al vot, i, més en general, a participar tan plenament com sigui possible en diverses formes de la vida social, cultural, econòmica, cívica i política. En la teva obra has recalcat el paper de l'autogovern i de la participació. I crec que aquest anhel de participació democràtica i d'autogovern també és el que ha impulsat aquest moviment cap a més igualtat a llarg termini.

Ara bé, aquest moviment no ha existit sempre, i per descomptat que no ha existit des dels temps prehistòrics. Comença, en concret, a finals del segle XVIII amb la Revolució Francesa, l'abolició dels privilegis de l'aristocràcia, i amb la Revolució Americana, en certa manera. I continua al segle XIX amb l'abolició de l'esclavitud, l'auge dels moviments obrers, el sufragi universal masculí i, més endavant, l'expansió del sufragi universal femení. Prossegueix al segle XX amb el desenvolupament de la seguretat social, la fiscalitat progressiva i la descolonització, i ha avançat fins i tot en les dècades recents. De vegades parlem de l'era

neoliberal, que comença als anys 1980, com d'una època de desigualtat creixent. I és veritat fins a un cert punt. Però en algunes dimensions de la desigualtat, incloent-hi la desigualtat de gènere, la racial i la desigualtat nord-sud en certa manera, el moviment a llarg termini cap a més igualtat ha persistit. I, a parer meu, continuarà així. Per què? Perquè juntament amb l'aparició de la modernitat, també creix la consciència democràtica, l'anhel d'un accés igual als béns fonamentals, a la participació en totes les seves formes i a la dignitat en qualsevol de les seves variants. I en realitat aquesta és la força impulsora, fins i tot en les dimensions monetàries de la desigualtat.

Per acabar de respondre la pregunta concreta sobre la desigualtat en la renda i la riquesa, els números que has esmentat sobre els alts nivells de desigualtat d'avui dia són correctes, però fa cent anys encara eren pitjors. I fa dos-cents anys encara eren pitjors. Per tant, hi ha hagut un progrés a llarg termini, el qual no ha estat mai fàcil. Sempre ha requerit batalles polítiques grans i mobilització social. I això continuarà igual. La bona notícia és que són batalles que es poden guanyar, i ja s'han guanyat en el passat. Estudiar aquestes batalles potser és una de les millors maneres de preparar-nos per als passos següents.

SANDEL:

Acabes d'identificar tres raons per les quals la desigualtat és un problema, tal com ho he entès. Una té a veure amb l'accés als béns bàsics per a tothom. La se-

gonal gira entorn de la igualtat política —veu, poder i participació—, i també has esmentat breument una tercera: la dignitat. M'agradaria veure si podem aïllar aquestes tres raons per les quals la igualtat i la desigualtat són importants.

Suposem, a tall d'hipòtesi, que tinguéssim les mateixes desigualtats de renda i de riquesa que tenim avui, però que d'alguna manera poguéssim aïllar el procés polític d'aquestes desigualtats econòmiques. Imaginem, doncs, que poguéssim tenir un finançament públic de les campanyes sense cap mena de contribució privada. Suposem que poguéssim regular el lobbisme de manera que les empreses dominants i els individus rics no poguessin tenir una veu desproporcionada en política. Suposem que, d'alguna manera, poguéssim aïllar la veu política i la participació dels efectes de les desigualtats en les rendes i en la riquesa. I posem per cas que poguéssim garantir l'accés als béns humans bàsics —sanitat, educació, habitatge, aliments i transport— per mitjà d'un estat del benestar més generós. En fi, imaginem que poguéssim atendre la primera preocupació, l'accés als béns bàsics, i la segona, l'accés a la participació i a la veu política, però es mantinguessin intactes les desigualtats en les rendes i la riquesa. Continuaria havent-hi un problema?

PIKETTY:

Crec que continuariem tenint un problema, sobretot pel que fa a la dignitat bàsica i en les relacions huma-

nes i de poder que acompanyen la desigualtat. La distància monetària no és només una qüestió de diners. Va associada a la distància social. Evidentment, la influència de les empreses en la política i en els mitjans de comunicació és un dels efectes més visibles que tenen els diners en l'esfera pública. I costa molt imaginar com es podria resoldre aquest problema amb els nivells de renda i de riquesa actuals. Fins i tot si poguéssim, agafant aquests supòsits imaginaris seriosament, encara hi hauria una desigualtat enorme en la capacitat adquisitiva sobre el temps dels altres. És a dir, si gastant l'equivalent a una hora dels meus ingressos puc comprar el treball que tu fas en tot un any, això implica un grau de distància social en les relacions humanes que planteja preocupacions i preguntes molt serioses. Així, la mateixa formació dels nostres ideals sobre democràcia i autogovern, que no es limita només a l'organització formal d'unes campanyes polítiques i a l'accés formal a les notícies, sinó que també inclou totes les relacions més informals dins la nostra comunitat local —relacions socials en què la gent interactuen i deliberen—, es veu amenaçada per unes desigualtats monetàries extremes.

En darrer lloc, a parer meu, l'argument polític i filosòfic més important és en realitat un argument històric: històricament hem estat capaços d'abordar totes aquestes preocupacions alhora. Hem aconseguit reduir la desigualtat substancialment, i no solament l'accés als béns bàsics i a la participació, sinó també la desigualtat monetària en la renda i la riquesa. Si ens

fixem en el moment actual, fins i tot amb l'augment de la desigualtat en les darreres dècades, la bretxa en les rendes a Europa entre el 10 % més ric i el 50 % més pobre, o entre l'1 % més ric i el 10 % més pobre, és moltíssim més petita que ara fa cent anys. Això no es compleix tant als Estats Units, però fins i tot als Estats Units es compleix amb relació a un segle enrere.

Per tant, a llarg termini hem avançat cap a més igualtat, i val a dir que no solament no ha estat a costa de la prosperitat ni de cap altre objectiu legítim que vulguem comparar amb la igualtat, sinó que, de fet, el creixement de la igualtat ha estat un component clau de l'augment de la prosperitat moderna. Per què? Perquè, per a l'augment formidable de la prosperitat que hem vist al llarg de la història, el desenvolupament d'un sistema socioeconòmic més inclusiu i igualitari—en particular amb l'accés més ampli a l'educació—ha estat absolutament crucial.

Ara bé, aquest avenç presenta dues limitacions. Una és que, quan parlem de l'accés als béns bàsics, hem de tenir present que els béns que consideràvem bàsics fa cent anys no són els mateixos que avui. Per exemple, avui dia un tema molt important és com podem establir un sistema d'educació just, comptant-hi l'àmbit de l'educació superior, una qüestió sobre la qual has escrit i de la qual parlarem més endavant. Per resumir-ho ara, crec que el fet que en part hàgim renunciat a un objectiu igualitari ambiciós per a la formació superior és l'origen de molts dels proble-

mes actuals, dels econòmics i, encara més, dels democràtics.

La segona limitació important, que vull subratllar immediatament, és la dimensió internacional i la relació nord-sud. En aquest sentit, una part important de la prosperitat que tenim avui al nord, a Europa i als Estats Units històricament, no ha derivat solament de l'expansió de l'educació i d'una inversió més inclusiva en sanitat i en el desenvolupament de competències i capacitats, que en part és molt positiva —una transformació institucional que ha suposat un guanyar-guanyar—, sinó que també ha estat possible per la divisió mundial del treball. De fet, gràcies a l'explotació dels recursos —tant naturals com humans—, a vegades d'una manera molt brutal, i també amb el cost afegit, evidentment, d'amença per a la sostenibilitat del planeta, que avui veiem cada vegada més. Per mi, aquesta és clarament la principal limitació d'aquest moviment positiu cap a l'augment de la igualtat i la prosperitat que esmentava com a repte més destacat per al futur. Però també és una de les raons per les quals, al final, encara vull ser optimista, perquè crec que l'única manera d'abordar aquests nous reptes planetaris és avançar encara més del que ens imaginàvem en la direcció de la igualtat.